

Emberitőke-beruházás

Munkagazdaságtan
2014-2015 tavaszi félév
Budapesti Corvinus Egyetem, Papp Bence

Társadalmi összvagyon - tőke

- Emberiség összvagyonát feloszthatjuk
 - Fizikai tőkére
 - Tőkepiacon kereskedünk vele
 - Kitermeléssel, technológiai átalakítással, fejlesztéssel nő
 - Humán tőkére
 - A munkaerő-piacon adható el, termelőtőke-állomány
 - Beruházással növelhető: oktatás és szakképzés
- Munkaerő-piaci beruházás
 - Migráció
 - Munkahely váltás
 - Humántőke-beruházás

Humántőke-felhalmozás

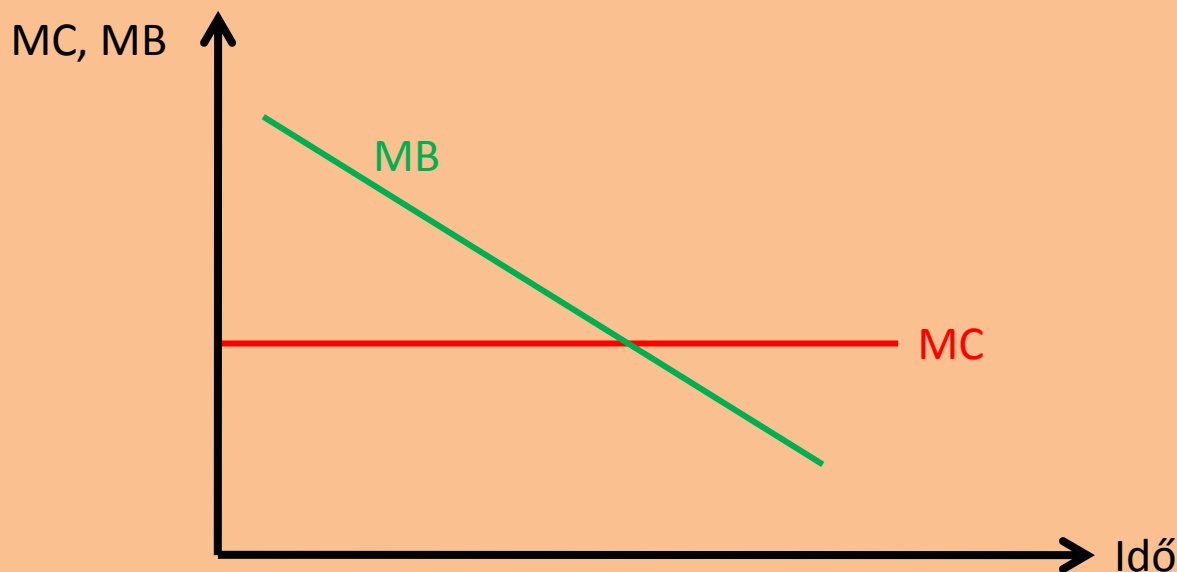
- Mint beruházás költséggel és haszonnal jár
 - Kezdeti szakaszban költségek
 - Elszalasztott kereset: meglévő tőke kihasználási opciója
 - Pszichés költségek: szellemi erőfeszítés, távoli közösség
 - Közvetlen költségek pl. képzés ára
 - Később relatív hasznok
 - Megnövekedett kereset
 - Több lehetőség, elégedettebb munkavégzés
 - Nyitottság, tájékozottság, önismeret -> más tevékenységek nagyobb élvezete
 - Emberi lét (át)értékelése
- Életszakaszokhoz kapcsolódóan
 - Kisgyermekkorban - kötöttségek
 - Serdülőkorban és fiatal felnőttként – intézményesítve
 - Aktív korban – fél gőzzel, specializálva, éretten

Beruházási döntés

- Költségek és hasznok összevetés
 - Életpályára vonatkozóan (aktív horizont)
 - Jelenértékben (diszkontálás) egyik módszer

$$\frac{B_1}{1+r} + \frac{B_2}{(1+r)^2} + \dots + \frac{B_T}{(1+r)^T} > C$$

- Maximalizálás (marginális elemzés) másik módszer

Heterogén társadalom, eltérő döntések

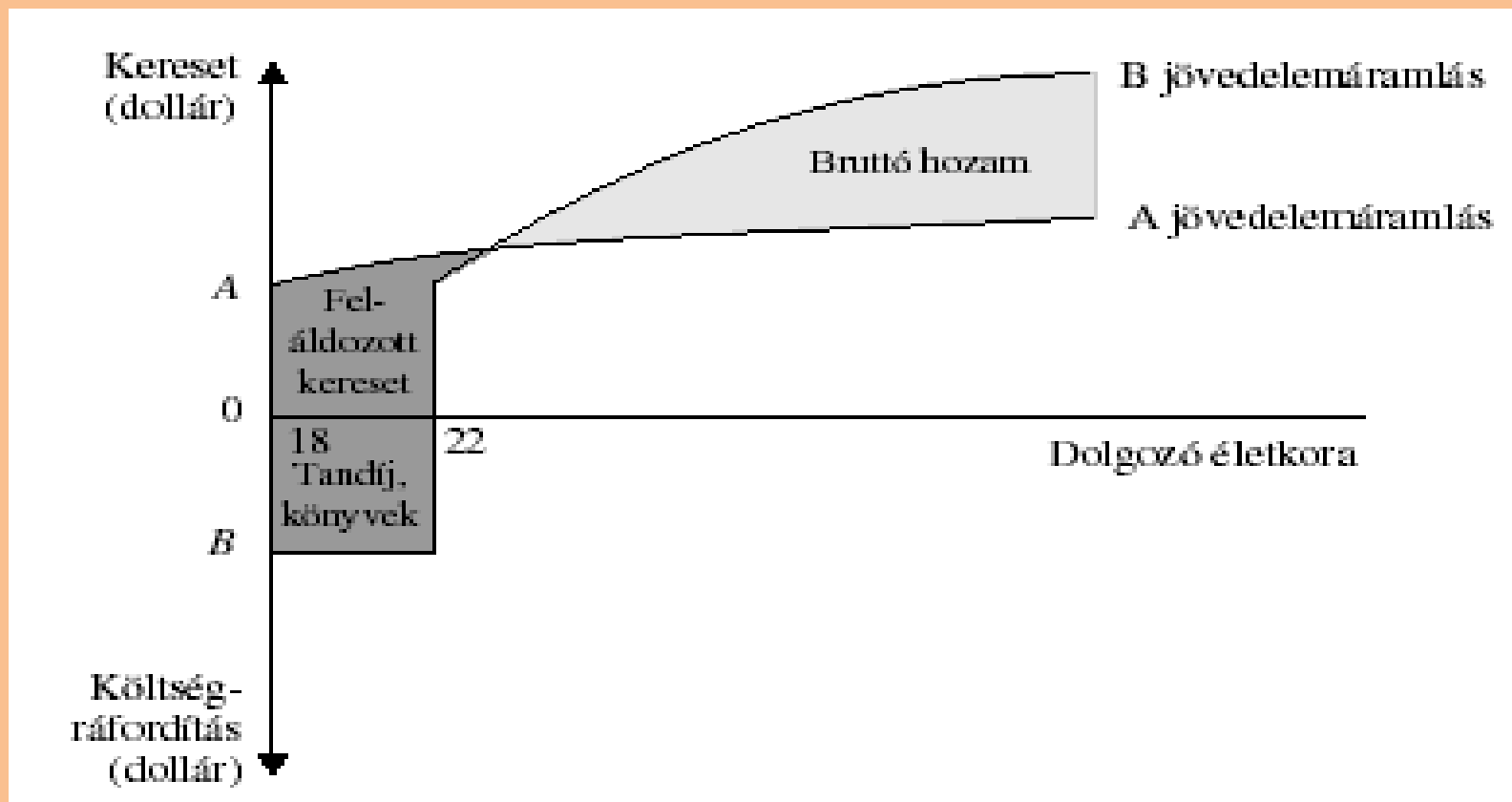
- **Nagyobb költségek (ábra táblán)**
 - Rosszabb kognitív képesség
 - Kisebb érdeklődés
 - Költségvetési korlátok
- **Magasabb hasznok (ábra táblán)**
 - Fogékonyság
 - Nem pénzbeli hasznok magasabbra értékelése
 - Közösségi elvárás, családi presszió
 - Rövid távon: mint fogyasztási jószág nagyra értékelése
- **Historikus trendek: iskolázottság nő**
 - Fogyasztási vagy beruházási jószággént tekintve értékesebb?

Növekvő iskolázottság

- Magyarországra vonatkozóan
- Nettó keresetek aránya 2004-ig
- Bruttó alapbérek aránya 2004-től

Év	Kereseti arány; felsőfok/középfok	Hallgatók aránya népességen belül
1972	1,49	0,88%
1977	1,42	1,03%
1982	1,41	0,94%
1986	1,41	0,94%
1987	1,40	0,94%
1989	1,44	0,97%
1992	1,40	1,13%
1994	1,47	1,50%
1995	1,50	1,74%
1996	1,53	1,93%
2004	2,24	4,17%
2013	2,08	3,23%

Jövedelem-kiadás profilok

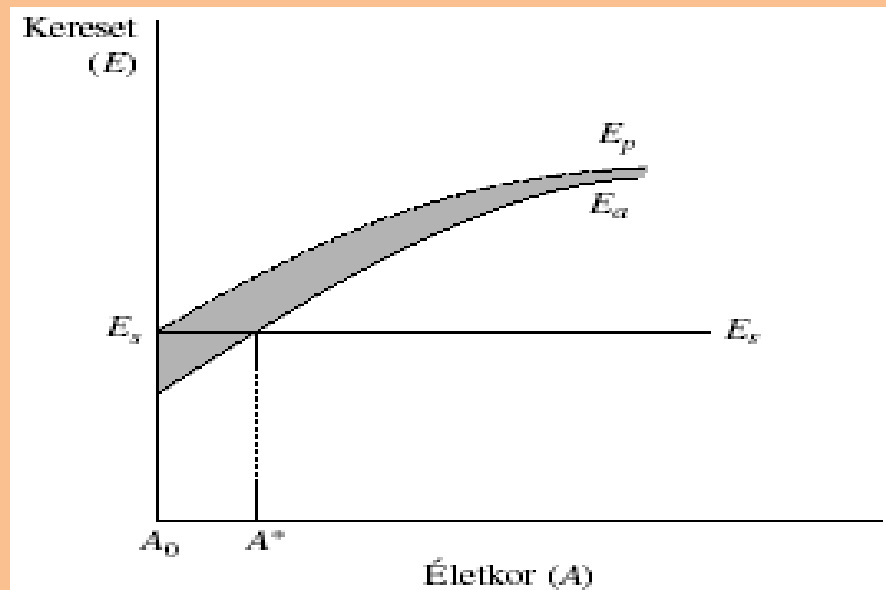
- Fogasztási jószágként értékesebb
- Kisebb diszkont ráta
- Kereseti rés kitágul (árjelzés problémája, endogenitás)
- Állami támogatás

Következtetések és megfigyelések

- Jelenorientáltak kevesebbet tanulnak
 - Nagy diszkontfaktoral kevésbé értékeli későbbi hasznot
 - Magasabb iskolázottság, hosszabb élet (előrettekintés)
 - *Ronald Coase (1910-2013)*
- Hallgatók nagy része fiatal
 - Idősebbnek nincs annyi ideje learatni a gyümölcsöt
- Felsőoktatás költségei nőnek, részvétel csökken
 - Ha a jelenben még jobban fáj, nehezebben választom
- Növekvő részvétel a kereseti rés tágulásával
 - Busás haszon vonzó

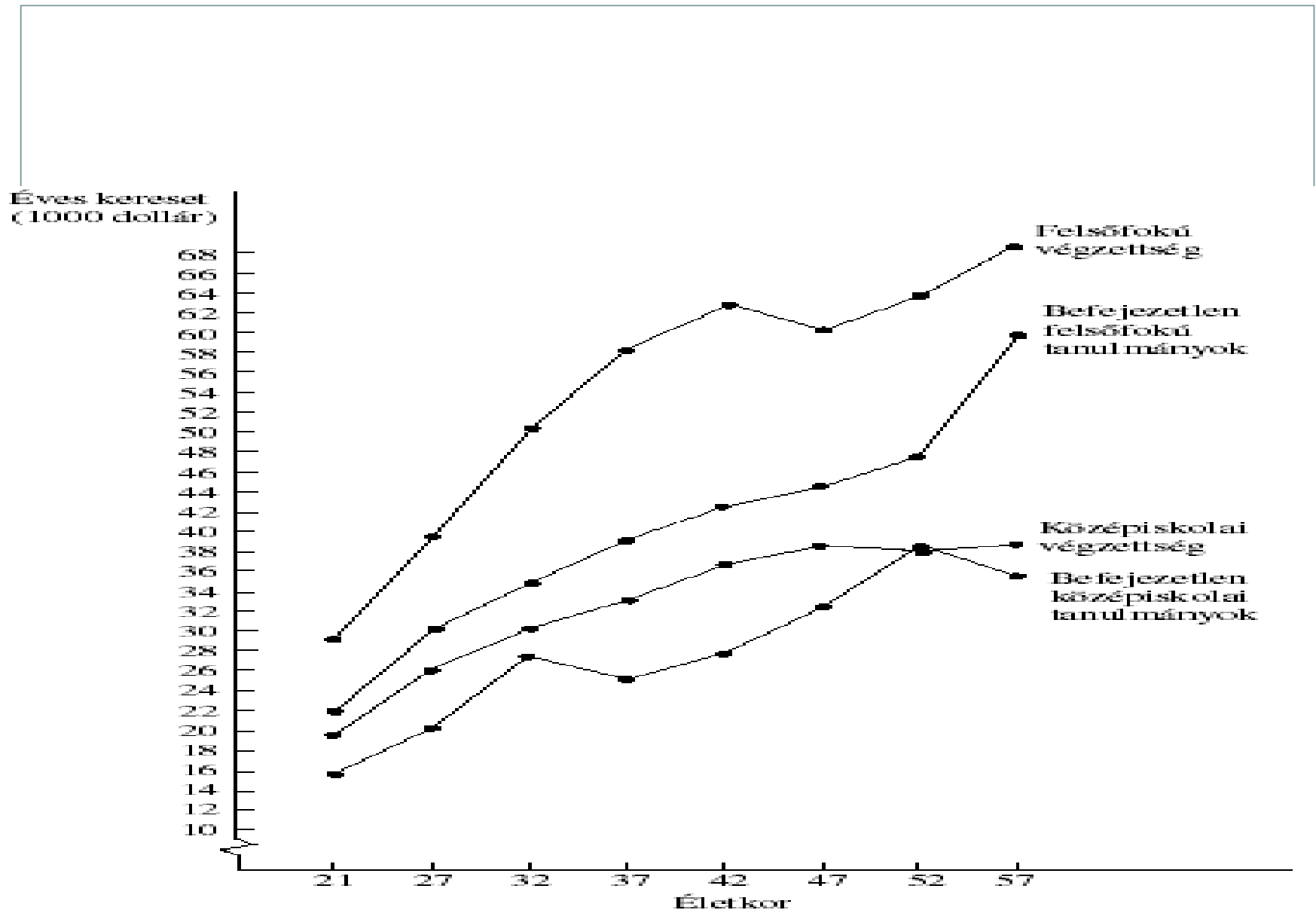
Következtetések és megfigyelések

- Teljes munkaidőben dolgozókat vizsgálva
- Kereset nő iskolai végzettség emelkedésével
- Korai időszakban dinamikusabb bér (konkavitás)

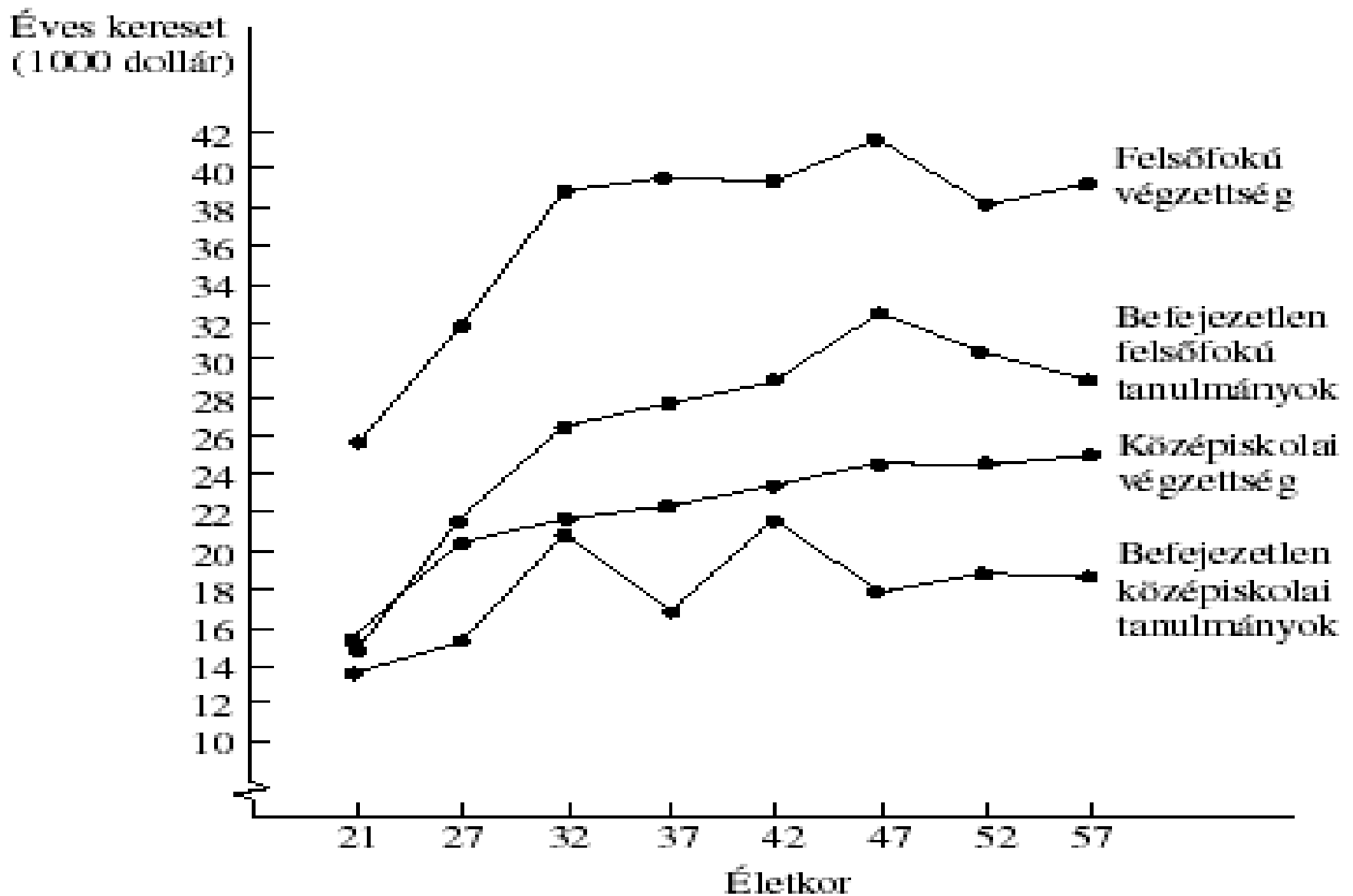

- Kereseti különbségek idővel szétnyílnak
 - Folyamatos beruházás, más karrier választása
 - Férfiak esetében jobban szétnyílnak

Életkor-kereset profilok, férfiak

Életkor-kereset profilok, nők

A beruházás női sajátosságai

- Történelmi, szerepi eltérések
 - Rövidebb aktív életszakasz
 - Szülés, gyermeknevelés
 - Háztartási termelés
 - Alulreprezentáltak bizonyos munkakörökben
 - Folyamatos tapasztalat-felhalmozást szükségessé tevő
 - Munkapiacokon kívül gyorsan amortizálódó humán tőkét igénylő
- Munkakínálati oldal
 - Eleve kevesebb szakképzésben részesíti
- Munkakeresleti reakció
 - Nem is orientálódók ilyen helyek felé
- Az elmúlt évtizedekben jelentősen változó trend

Beruházás értékelése

- Egyéni szinten
 - Hozamokat össze lehet vetni tőke- vagy pénzpiaci beruházások kamatával
 - Felfelé torzítás
 - Képesség és iskola hozamának szétválasztása
 - Lehetőségek költségei és pszichés költségek alulbecslése
 - Lefelé torzítás
 - Szellemi hasznok értékelésének elhagyása
 - Kiegészítő járandóságok elhagyása
 - Szelekciós torzítás
 - Aszfaltozó nem lenne jó mérnök
 - Menedzser nem lenne jó asztalos
- Társadalmi szinten
 - COFOG kiadás
 - PISA felmérés, nemzetközi versenyképesség

Jelzésmodell

- Emberitőke-felhalmozás opponense
 - Termelékenység adottság, idővel nem változik
 - **Jó és rosszabb képességű munkások**
= **alacsony és magas iskolázási költségek**
 - Jelzés nélkül kontraszelekció lenne
- Vállalat célja
 - Tanulmányokhoz kötött pozíció és bér mint szűrés
 - Előírt tanulmányi évek meghatározása (ÁBRA)
- Érvek és ellenérvek
 - Lemorzsolódók és végzettek közti aránytalan bérrés
 - Szűrés (jelzés) után is növekszik kereseti különbség
 - Jobb iskolák diplomája értékesebb
- Akárhogy is van
 - Az oktatás vagy termelékenységet növel -> haszon
 - Hatékonyabb szűrést biztosít -> haszon